

ČASNI PRKOS GENERALA SLOBODANA PRALJKA*

*U sjećanje na generala
Slobodana Praljka*

Michael G. Karnavas*

Odslušavši sažetak presude u žalbenom postupku i ustavši da čuje litaniju zločina koje je utvrdilo Žalbeno vijeće prije nego mu je potvrđena presuda na 20 godina zatvora, general Slobodan Praljak uzeo si je vlastiti život popivši otrov – ali tek nakon što je izrazio svoj krajnji prijezir prema presudi, a dalje i prijezir prema sudcima i Međunarodnom kaznenom sudu za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) kao sudskoj instituciji.

Sve vrvi pitanjima. Kako je general Praljak prokrijumčario bočicu s otrovom u sudnicu? Kako ju je prokrijumčario kroz brojne kontrole? Je li je imao kada je stigao na MKSJ? Je li mu je netko tamo prokrijumčario? Ili, je li ga otrov čekao na MKSJ, sakriven u njegovoj ćeliji ili u zahodu?

---

* Uz suglasnost autora prenosimo tekst s njegova bloga: <http://michaeltgkarnavas.net/blog/2017/12/05/slobodan-praljak/>

♣ Michael G. Karnavas is an American trained lawyer. He is licensed in Alaska and Massachusetts and is qualified to appear before the various International tribunals, including the International Criminal Court (ICC). Residing and practicing primarily in The Hague, he is recognized as an expert in international criminal defence, including, pre-trial, trial, and appellate advocacy.

Kolikogod da su ova pitanja relevantna, malo ljudi postavlja pitanje koje smatram jednako važnim: zašto si je general Praljak oduzeo život?

General Praljak proveo je dvanaestak godina u Pritvorskoj jedinici Ujedinjenih naroda (UNDU). Kada bi se to vrijeme uzelo u obzir, on bi ispunjavao uvjete za ranije puštanje iz zatvora za dvije do tri godine, i vrlo bi vjerojatno bio pušten na slobodu prije odslužene čitave kazne.

Međutim, pritvor generalu Praljku nikada nije predstavljao problem. Za razliku od ostalih optuženika u ovom predmetu, on je odbijao privremeno puštanje na slobodu uz uvjet kućnog pritvora. To je bila stvar principa. A kada su u pitanju njegovi principi, on je bio tvrdoglavo beskompromisan. Njegovi bi argumenti bili: ako za mene postoji pretpostavka nevinosti, ako sam svojevrijem došao na MKSJ kad sam čuo optužnicu kojom me se tereti, ako je hrvatska Vlada davala jamstvo da ću se vratiti na MKSJ, ako će policija slijediti svaki moj pokret dok sam na privremenoj slobodi u Zagrebu, ako sam se do sad pridržavao uvjeta privremenog puštanja na slobodu, zašto bih onda sada morao biti u kućnom pritvoru što je uvjet za moje privremeno puštanje? Naravno, želio je biti u svojoj kući sa svojom ženom, djecom i unucima koje je obožavao i koji su obožavali njega. Ali, to je bio princip – princip kojega se voljno pridržavao – što god da se dogodi. I zato sam se divio generalu Praljku. Bez sentimentalnosti je živio ono što je govorio.

Razmišljajući o zadnjim trenucima generala Praljka, vjerujem da si je zbog principa oduzeo život – ne iz straha, niti iz ljutnje, niti depresije, ili očaja, a sigurno ne iz bilo kojeg drugog razloga koji tjera ljude da samoubojstvom traže mir.

General Praljak nije bio romantična budala, on nije gajio iluzije da će njegova presuda biti poništena. Svaki objektivni promatrač došao bi do istog zaključka. Ja svakako jesam. U najboljem slučaju, Žalbeno bi vijeće moglo smanjiti kazne, ali osude bi uglavnom ostale kakve jesu, iako po mom mišljenju dokazi ne podržavaju činjenične nalaze i pravne zaključke Raspravnog vijeća. To osobito vrijedi za tvrdnju u optužnici o sveobuhvatnom udruženom zločinačkom pothvatu (UZP) s ciljem ponovne uspostave Banovine Hrvatske u granicama iz 1939. godine, kako bi se ona ili spojila s Hrvatskom ili bi bila neovisna država unutar Bosne i Hercegovine (BiH) usko povezana s Hrvatskom, te da je taj UZP uključivao trajno uklanjanje i etničko čišćenje bosanskih Muslimana i ostalih ne-Hrvata iz tih područja.

Osuđene osobe u žalbenom postupku obično su sklone gajiti iracionalnu nadu, slušati nedokazane glasine, vjerovati zakulisnim makinacijama, prijateljstvima i navodnim naporima da se sudce usmjeri u povoljnom pravcu, ili slušati lažne tvrdnje o oslobađanju od optužbi (obično umotane u jezik dovoljno nejasan koji će omogućiti uvjerljivo poricanje), tvrdnje koje ponekad prodaju šarlatani pretvarajući se da su moćni odvjetnici, tražeći brz (i pretjerano visok) honorar.

General Praljak nije imao strpljenja za takve gluposti. General Praljak je bio racionalan, inteligentan i pragmatičan. Njegova je misao bila izoštrena prirodnim znanostima, iako je bio jednako verziran u društvenim i humanističkim znanostima: filozofiji, sociologiji, povijesti, književnosti, kazalištu i kinematografiji. Iako pretpostavljam da se general Praljak nadao i da je možda očekivao (kao i moj branjenik dr. Jadranko Prlić) da će na MKSJ-u imati pravično suđenje, trebalo mu je postati bjelodano, prije dolaska u Pritvorsku jedinicu UN-a, ili nedugo nakon toga, da su osude za većinu navodnih zločina unaprijed određene.

Generala Praljka (i druge optuženike) trebalo je razuvjeriti da će dobiti pravdu i pravično suđenje. Možda zato što nada živi vječno, svi smo se mi, pa i general Praljak, držali za neki tračak očekivanja da će optuženici imati priliku iznijeti istinu. General Praljak je to svakako htio. Nije štedio ni vremena ni novca da rasvijetli ono za što je vjerovao da je kontekstualno relevantno za sudce Raspravnog vijeća kako bi razumjeli i uvidjeli, između ostaloga:

- kako je njemu bilo;
- što je činio i zašto;
- što nije činio ili nije mogao činiti;
- što je bila Hrvatska zajednica (a kasnije Republika) Herceg Bosna;
- groznu situaciju u kojoj su se Hrvati Bosne i Hercegovine (BiH) našli i nužnost da reagiraju brzo i svrhovito; i
- velikodušnost Hrvatske u pomaganju Muslimanima iz BiH u vrijeme kada je jedna trećina zemlje bila okupirana i kada se borila za vlastito preživljavanje protiv krnje Jugoslavije i njezine dobro obučene i naoružane Jugoslavenske narodne armije.

Očekivanja generala Praljka – kolikogod da su bila legitimna – nisu bila ispunjena ni u najmanjoj mjeri. Znam, jer od

početka 2005. godine zastupam dr. Jadranka Prlića u ovom predmetu. I on je imao očekivanja o pravednom suđenju – kao što bi i trebali svi optuženici kojima se sudi na bilo kojem sudu, a osobito oni kojima se sudi na tribunalu koji su osnovali Ujedinjeni narodi.

Istina jest da možda nisam najobjektivniji promatrač i može se reći da imam interesa u ovom predmetu kojemu sam posvetio 12 godina svoje karijere. Kako god, mogu reći s punom odgovornošću da je ono što sam vidio tijekom suđenja bila parodija, šarada, teatar apsurdna zamaskiran suđenjem. Svatko tko je bio na MKSJ-u to je vidio. Kao što sam ustrajno prigovarao sudcima tijekom suđenja, nitko od njih i nitko od sudaca na MKSJ-u ne bi želio da mu se sudi na način kako se sudilo mom branjeniku.

Ako postoji jedan predmet, jedno suđenje i jedan žalbeni postupak koji se ističe kao dio mračne ostavštine MKSJ-a, to je predmet Prlić i ostali. To je školski primjer kako ne treba voditi predmet, kako ne treba birati sudsko vijeće, kako ne treba voditi sudsku raspravu, kako ne treba analizirati dokazni materijal, kako ne treba pisati presudu. To je također školski primjer zašto osuđena osoba ne može i ne bi trebala očekivati da će pogreške i grijesi Raspravnoga vijeća biti izneseni na vidjelo neumoljivom preciznošću, brutalno iskreno, sasvim pošteno, osobito kada bi to od Žalbenog vijeća zahtijevalo da ispočetka prouči doslovno čitav predmet (u ovom slučaju, 52.967 stranica sudskih transkripata, 818 pisanih odluka, te 5.926 dokaza prihvaćenih u pet godina suđenja). Upravo je to trebalo učiniti Žalbeno vijeće u predmetu Prlić i ostali – osobito kada su im obrane ukazale na greške u predmetu koje su u njemu sakrivene poput igala u ogromnom platu sijena.

Kako sam samo bio naivan kada sam mislio da će rezultat ovoga postupka biti drugačiji! MKSJ – kao sudska institucija – već je bio utvrdio mnoga važnija pitanja s kojima su se suočili optuženici u predmetu Prlić i ostali, kao na primjer je li muslimansko-hrvatski sukob u BiH bio međunarodni oružani sukob, je li hrvatski Predsjednik Tuđman sa svojom vladom pokušavao podijeliti BiH, jesu li Hrvati u BiH osnovali svoju državicu koja bi bila ili autonomna ili dio Hrvatske, te je li se nad Muslimanima u BiH vršilo etničko čišćenje – a sve je to prema tvrdnjama bilo dijelom jednog velikog programa, velikog kriminalnog plana.

Iako možda nisam najobjektivniji promatrač (kako sam već napomenuo), uvjeren sam bez svake sumnje na temelju dokaznih predmeta podnesenih tijekom suđenja da nije bilo

UZP-a, niti državnice, niti napora da se podijeli BiH, niti etničkog čišćenja, itd. U potpunosti prihvaćam da su se činile greške, da su počinjeni teški zločini nad vojnicima i civilima, te da odgovornost mora postojati. Ali, što se tiče sveobuhvatne teorije Tužiteljstva da je postojao UZP s ciljem ponovne uspostave Banovine Hrvatske s granicama iz 1939. godine, te da se provodilo etničko čišćenje kako bi se postigao taj cilj, jednostavno ne vidim ništa više nego u najboljem slučaju indicije koje ukazuju na samo jedan od mnogih mogućih zaključaka.

Bez sumnje, drugi to vide drugačije. U redu, ali kako se može reći da sudci Raspravnog vijeća i Žalbenog vijeća nisu bili, barem u nekoj mjeri, skloni utvrditi postojanje sveobuhvatnog UZP-a prema tvrdnjama Tužiteljstva, te da se to neće prelići dalje u utvrđivanje krivnje, kada se na mrežnoj stranici, na brošurama i posterima MKSJ-a iznosi tekst prikazan niže (ili njegove varijacije) prije, tijekom, i nakon suđenja, a dok se čekala žalba:

Strateški položaj republike [BiH] bio je izložen Srbiji i Hrvatskoj, koje su pokušavale nametnuti svoju dominaciju nad velikim dijelovima njezinog teritorija. U stvari, vođe Hrvatske i Srbije već su se 1991. godine tajno sastali, kada su dogovorili podjelu Bosne i Hercegovine, a malu enklavu ostavili bi Muslimanima.

... Bosanski Hrvati uskoro slijede, odbijajući bosansku vlast i proglašavajući svoju vlastitu republiku uz potporu Hrvatske. Sukob se pretvorio u krvavu borbu triju strana za teritorij, u kojoj su civili svih nacionalnosti postali žrtve strašnih zločina.

U svjetlu ovih činjenica koje navodi mrežna stranica MKSJ-a, može li se s pravom reći da su optuženici u predmetu Prlić i ostali zaista uživali presumpciju nevinosti.

Ovaj je tekst godinama bio dio priče MKSJ-a za javnost. On nije napisan slučajno, niti je objavljen i pokazivan uokolo bez ekspresnog odobrenja predsjednika MKSJ-a. Slučajno, u Žalbenom vijeću za predmet Prlić i ostali bila su dvojica bivših predsjednika (sudac Theodor Meron i sudac Fausto Pocar) te sadašnji predsjednik, sudac Carmel Agius.

Ova je priča nepogrešivo služila kao podtekst tijekom suđenja. Kako i ne bi? Prisjećajući se kako je suđenje vođeno i kako se postupalo s nekim optuženicima (osobito generalom Praljkom, koji se nije sramio izraziti svoje mišljenje), savršeno je jasno da, od prvoga dana, niti jedan optuženik u predmetu Prlić i ostali nije imao šanse dobiti

pravedno suđenje i pravednu presudu. Pitanja i komentari sudaca ukazivali su na njihovu pristranost u korist optužbe, kada su na primjer Hrvatsko vijeće obrane nazvali „katoličkom vojskom“. Povremeno bi sudci komentirali dokazne predmete, unaprijed ih procjenjujući na temelju svoga tobožnjeg osobnog znanja.¹ Taj se popis nastavlja.

U našem Žalbenom podnesku za dr. Prlića, gđa. Suzana Tomanović i ja napisali smo da je dr. Prlić bio uskraćen za pravično suđenje te da je prvostupanjska presuda sadržavala temeljne greške u pravu i činjenicama, jer je Raspravno vijeće njome potvrdilo svoja unaprijed izgrađena uvjerenja na način da:

- nije razmotrilo i ocijenilo sve relevantne dokaze prihvaćene u spis, već se sustavno oslanjalo na selektivne dokaze koji su iskrivljavali istinu i dovodili do krivih zaključaka (temelj 1);
- je zanemarilo svjedočenja praktično svih svjedoka dr. Prlića, tu i tamo nasumično spominjući imena svjedoka u čitavoj prvostupanjskoj presudi i citirajući ih u beznačajnim pitanjima, kako bi stvorili privid da su ih uzeli u obzir (temelj 2);
- nije donijelo određene nalaze vezane za dokumentarne dokaze za koje tvrdi da je ocjenjivalo, na primjer, tvrdi da je razmotrilo sve dokumentarne dokaze prihvaćene pisanim podneskom u kontekstu podnesenog dokaznog materijala, bez navođenja kojim je dokumentima pridalo malo ili nimalo važnosti, kao ni razloga zašto je tako učinjeno (temelj 3);
- se oslanja na nepotvrđene glasine iz Mladićevih dnevnika uskraćujući dr. Prliću mogućnost iznošenja izvadaka iz Mladićevih dnevnika i/ili svjedočenja vivavoce kojim bi se osporile glasine usvojene kao dokaz (temelj 5);
- nije pravilno procijenilo svjedoke i vještake optužbe te nije dalo obrazloženo mišljenje o njihovoj vjerodostojnosti; (temelji 4 i 6); te
- je sustavno uskraćivalo odgovarajuće vrijeme i sredstva za ispitivanje ključnih svjedoka i iznošenje bitnih dokaza primjenjujući rješenje jedne šestine:

---

¹Tužiteljstvo protiv Prlića i ostalih, IT-04-74-T, transkript, 10. svibnja 2006, str. 1757-58.

svih šest timova obrane zajedno imali su vrijeme za unakrsno ispitivanje jednako vremenu koje je Tužiteljstvo imalo za glavno ispitivanje svakoga svjedoka (temelj 7).

I tako, bilo je duboko razočaravajuće, čak šokantno, čuti sudca Agiusa kako čita sažetak pažljivo sročena za javnu uporabu (jer će malo ljudi, ako itko, pročitati presudu napisanu na 1400 stranica) gdje se kaže da je jedina tvrdnja dr. Prlića o pravičnom suđenju bila ta da su mu „sustavno uskraćivani adekvatno vrijeme i sredstva za ispitivanje svjedoka.“ Tko god je napisao taj sažetak za predsjednika Vijeća nije imao pojma o pojedinostima žalbe.

Ove lažne karakterizacije pogrešaka vezanih za pravično suđenje koje je dr. Prlić navodio u svojem podnesku obična su propaganda. To ima za cilj promoviranje lažne percepcije kod javnosti da je dr. Prlić, osim tog zanovijetanja da nema dovoljno vremena za iznošenje svoje obrane – nešto što je za javnost previše amorfnu i bezličnu da bi se u potpunosti razumjelo – bio zadovoljan načinom na koji su dokazi koje je iznio bili ocjenjivani.

Napomene iz sažetka presude Žalbenog vijeća koje se odnose na Mladićeve dnevnik jednako su prazne i odražavaju ekonomično korištenje činjenica. Žalbeno vijeće tvrdi da:

Prlić nikada nije bezuvjetno tražio da se njegov predmet ponovno otvori te mu je, u svakom slučaju, Sudbeno vijeće na brzinu dopustilo prihvaćanje dokaznog materijala kojim će se opovrgnuti ovi ulomci iz dnevnika, što je on i učinio. I generalu Praljku je tako ponuđena prilika da ospori te ulomke.

Ovo je krivi prikaz zapisnika. Nakon završetka iznošenja dokaza, Tužiteljstvo je tražilo ponovno otvaranje predmeta kako bi zatražilo uvođenje u spis ulomaka Mladićevih dnevnika, koje su srpske vlasti pronašle u Mladićevom domu u Beogradu. U odgovoru na to, gđa Suzana Tomanović i ja tražili smo da se predmet za Tužiteljstvo ne otvara, ili ako se otvori, da dr. Prliću treba dati jednako pravo da on ponovno otvori svoj predmet i da mu se prihvate ulomci Mladićevih dnevnika relevantni za njegovu obranu. Protivilo bi se logici i zdravom razumu za nas da se otvore vrata i da se Mladićeve dnevnik prihvati bez usvajanja zahtjeva Tužiteljstva. Ali, vidjevši kako se ulomci Tužiteljstva usvajaju (Mladićevi dnevnik su bili netom otkriveni), tražili smo u nekoliko navrata da Raspravno vijeće prihvati ulomke

relevantne za obranu dr. Prlića. Koliko puta treba podnijeti isti zahtjev da bi se on smatrao „bezuvjetnim“?

Ali, to je samo jedno od pitanja koje je pokrenuo dr. Prlić. Ne želim ponovno iznositi argumente o ovom pitanju, ali jedna bilješka iz Mladićevih dnevnika bila bi vrijedna proučavanja. Vi prosudite je li to način na koji razuman sud treba prihvaćati, ocjenjivati i oslanjati se na nepotvrđene glasine.

Većina u Vijeću prihvatila je i oslanjala se u donošenju nalaza o UZP na ulomke iz Mladićevih dnevnika, koji su sadržavali opažanja pod navodnim znacima, koja je navodno izrekao general Praljak – a ti ulomci izravno se odnose na dr. Prlića. Izjave generala Praljka samo su nepotvrđene glasine. Mladić nije svjedočio. Nije bilo ranijih svjedočenja vezanih za te sastanke, ni jedan svjedok nije govorio o tim sastancima. Odbijen je zahtjev generala Praljka da se ponovno otvori njegov predmet i da svjedoči o tim sastancima s Mladićem i o izjavama koje mu se pripisuju u tim ulomcima. Prilikom odbijanja njegovog zahtjeva, većina Vijeća dala je besmislen prijedlog da odvjetnik generala Praljka jamči za njega u završnom podnesku i da svjedoči tijekom završnog obraćanja u vezi vivoce svjedočenja General Praljka. Dovoljno je reći da čak i studenti prava znaju da odvjetnici ne mogu svjedočiti i da izlaganja odvjetnika u završnim podnescima i završnim obraćanjima nisu dokazi. A što je s pravom dr. Prlića na suočavanje, s pravom da ispita generala Praljka o onome što je on navodno rekao ili mislio?

Može se činiti da su ovi argumenti nedosljedni, ali mislim da nisu. A evo i zašto. Čak i da je drugostupanjska presuda uzela u obzir sva osporavanja koja se tiču prava na pravično suđenje, a koja je naveo dr. Prlić, to nije bitno. Relevantna je lažna percepcija koju su ovi dijelovi sažetka pročitanaoga javnosti stvorili – namjere na stranu.

Kada govorimo o percepciji, svatko tko je svjedočio ovom suđenju potvrdit će kako je sudsko vijeće bilo disfunkcionalno, gdje su se dvojica sudaca često javno svađali s predsjedavajućim sudcem, koji se činio nesposobnim voditi suđenje. Nijedan od sudaca nije bio dorastao zadatku, i to se vidjelo. Njihove bijesne intervencije dok strane u postupku vode ispitivanja nagnale su me da pozovem sudce da vode postupak kako treba i u skladu sa slovom i duhom Statuta i Pravila o postupku i dokazima (i da se suzdrže od neprikladnog uplitanja kako su običavali), ili da spakiraju svoje stvari i odu doma. A budući da izgleda nisu imali pojma kako se sudski postupak treba voditi, tražio sam još

da sudci daju Tužiteljstvu i obrani jedan sat za vrijeme kojega bi im održali predavanje – budući da su i Tužiteljstvo i obrana imali veliko iskustvo u vođenju postupaka na MKSJ-u.² Kolikogod je to drsko izgledalo, mojem je zahtjevu udovoljeno, podnesci su napisani.³ Postupak je postao donekle bolji nakon ove intervencije i obuke, ali sve u svemu, mogu sa sigurnošću reći da je u mojih 35 godina odvjetničke karijere suđenje u predmetu Prlić i ostali daleko najgore iskustvo koje sam imao kao odvjetnik.

Ali zašto bi to trebalo biti važno i kakve to veze ima s generalovim oduzimanjem vlastitoga života?

Važno je, jer da je Raspravno vijeće bio uravnoteženo i odmjereno u svom postupanju prema obrani, da nisu zauzeli nerazuman pristup i dopustili šestorici optuženih da zajedno imaju na raspolaganju ukupno vrijeme jednako vremenu koje je imalo Tužiteljstvo za svakog svjedoka, da su sudci bili strpljiviji s generalom Praljkom i dopustili mu veću slobodu u ispitivanju svjedoka (naposljetku, on je bio in situ u pitanjima s kojima je htio suočiti svjedoke), da nisu gotovo masovno ignorirali dokaze obrane i da su sastavili dokument koji je predstavljao dokaze podnesene tijekom petogodišnjeg suđenja, u tom bi slučaju možda prihvatio nalaze suđenja i zaključke. Možda bi general Praljak prihvatio mogućnost da je možda griješio u magli rata dok je pokušavao, najbolje što je znao, zapovijedati i kontrolirati vojsku građana-vojnika, vođenu malobrojnim profesionalnim časnicima s činovima koji su premašivali njihovo iskustvo i kompetenciju.

Ovo govorim zbog vremena koje sam proveo upoznavajući generala Praljka prije suđenja i promatrajući ga više od deset godina kako je slučaj odmicao tijekom sudskog postupka pa sve do njegovog zadnjeg dana. General Praljak bio je neustrašiv. Nije se bojao biti odgovoran za bilo koje radnje ili propuste – pod uvjetom, naravno, da dokazi potvrđuju njegovu odgovornost. Zauzeo je stav i svjedočio više od tri mjeseca. Nije okolišao, glumio gubitak pamćenja i nipošto nije prebacivao krivnju.

General Praljak nije podnosio budale možda zato što je njegov intelekt bio vrhunski, a ne zbog kompleksa više vrijednosti ili arogancije. Međutim, ponekad je znao biti

---

2 *Tužiteljstvo protiv Prlića i ostalih* ICTY-04-74-T, transkript, 14. ožujka 2007, str. 15628-33; transkript, 22. ožujka 2007., str. 16139-48.

3 *Tužiteljstvo protiv Prlića i ostalih* ICTY-04-74-T, transcript, 22. ožujka 2007., str. 16139-85

svadljiv, glasan i mrzovoljan. Imao je zadivljujuću pojavu koja je prštala energijom i odlučnošću da pokaže što je znao, što je vidio i kako se osjećao zbog događaja koje je iskusio. Ponekad je njegova gorljivost da dođe do istine ili da raščisti stvari prevagnula jer bi odlutao od teme ili bi se zanio, ovisno o temi o kojoj se raspravljalo. Povremeno od stabala nije vidio šumu. I da, povremeno ga je strašno teško bilo obuzdati, kao što se i sam teško obuzdavao kada je slušao gluposti prerusene u činjenice.

Ako sam išta naučio zastupajući optuženike u vrlo prijepornim i stresnim suđenjima, osim ako su sudci ljubazni, obazrivi, strpljivi i revni, onda je to da će optuženik teško prihvatiti presudu ili konačnu odluku, bez obzira na kvalitetu ili dostatnost dokaza. Ali ako se uzme u obzir kako se vodio predmet, način na koji su sudci razgovarali s generalom Praljkom, snishodljiv način na koji su mu se obraćali i, naravno, ako se uzmu u obzir njihovi konačni nalazi i zaključci u presudi i kako se do njih došlo, je li uopće čudo da je general Praljak doveo u pitanje pravednost postupka ili da je s prijezirom odbio prvostupanjsku i drugostupanjsku presudu?

Konačni čin generala Praljka baca veliku sjenu na činjenične nalaze i na pravne zaključke koje je donijelo Raspravno vijeće i podržalo Žalbeno vijeće. Dokazi su, većim dijelom, dostupni za temeljito proučavanje svakome zainteresiranom da prosudi o presudi. Naravno, malo njih će, ako i itko, odvojiti vrijeme da ponovno pregleda materijal i vidi što je dokazano, što je nagađanje, što je istina i što je laž. No, nitko ne bi trebao misliti da čin odlaska generala Slobodana Praljka znači priznanje i prihvaćanje nalaza o njegovoj krivnji, ili da je to učinio iz straha od nastavka služenja zatvorske kazne. Njegova je žrtva bila krajnje odbacivanje nepravde kojom je suđen i osuđen.

Neki će pogledati presudu u predmetu Prlić i ostali i naći osvetu, možda čak i utjehu. Drugi će je bez sumnje odbiti kao što je to napravio general Praljak, možda čak s istom dozom prijezira. Ali ono što je sigurno je to da ove presude neće donijeti pomirenje, jednako kao što neće predstavljati povijesne istine o tome što se dogodilo u BiH tijekom sukoba između Muslimana i Hrvata.

Duboko poštujem sudce Žalbenog vijeća koje je donijelo presudu. Također prihvaćam, kao što svi moramo, da je njihova presuda konačna. Međutim, ne mogu mirne savjesti poštivati mnoge od nalaza i zaključaka u žalbenom postupku do kojih su došli ti cijenjeni sudci. Moja kritika nije napad na

MKSJ kao instituciju; ona je optužba načina na koji je Raspravno vijeće provodilo postupke u predmetu Prlić i ostali, što je rezultiralo donošenjem pogrešne presude, koju nažalost Žalbno vijeće nije ispravilo. I dok kao odvjetnik MKSJ-a imam „pozitivnu obvezu zaštititi ugled Suda“⁴, bilo bi kukavički s moje strane i uvreda sjećanju na generala Praljka da se pretvaram da je postupak bio pravičan, da nije bilo pristranosti sudaca tijekom suđenja, te da u prvostupanjskoj i drugostupanjskoj presudi nije bilo pogrešaka. Oštre su to riječi koje se mogu smatrati napadom na ugled i ostavštinu MKSJ-a, ali po riječima Voltaira: „Živima dugujemo poštovanje, a mrtvima samo istinu.“

Samoubojstvo generala Praljka bio je čin prkosa kojim je rasvijetlio ostavštinu MKSJ-a. Nikakav spin neće izbrisati ovaj tragičan događaj koji se dogodio u Sudnici 1, 29. studenoga 2017. godine. Ono što je trebao biti labuđi pjev MKSJ-a – koji završava potvrdom presuda u predmetu Prlić i ostali samo nekoliko dana nakon presude Mladiću – pretvorio se u tužan i zbunjujući prizor. General Praljak radije si je oduzeo život nego potvrdio valjanim rezultat prvostupanjskog i žalbenog postupka – postupaka koji su po njegovom mišljenju proizveli krivu istinu, dijelom temeljenu na nevoljkosti sudaca ili njihovoj nemogućnosti da gledaju dalje od ustaljenih pravovjerja propagiranih na mrežnoj stranici MKSJ-a i kroz Outreach program, čak i dok je postupak bio u tijeku.

Izvor: Michael G. Karnavas/
<http://michaelgkarnavas.net/blog/2017/12/05/slobodan-praljak/>
 ,2017-12-05

---

4 Pitanje g. Tome File, IT-13-93-Misc.1, Odluka Disciplinarne komisije, 23. listopada 2012., stavak 70.